

զ սնցութենից և չէ սիրում ոչ աջակողմեան
և ոչ ձախակողմեան յեզափոխականներին: Ար-
դիրը խելացի և մտածված առաջդիմութիւն
է ցանկանում: Առաջարութիւնը շարունա-
կաբար երկաթուղիներ կը կառուցանէ և յոյ-
ունէ, որ այդ աշխատանքները 1890 թուա-
կանին կը վերջանան: Ֆրէյսինէ բողոքեց այն
մեղադրանքի գէմ, իբր թէ կառավարութիւնը
կրօնի թշնամի է: «Կրօնին ոչ ոք չէ սպառ-
նում, ընդհակառակը հարկաւոր գէպքում
կառավարութիւնը իր պաշտպանութեան տակ
կառնի կրօնը»: Վերջը Ֆրէյսինէ աւելացրեց,
որ Ֆրանսիան գուրս է եկել առանձնացած
զրութենից և նորից բռնել է իր տեղը ընդ-
հանուր քաղաքականութեան մէջ: Այսուամե-
նայնիւ կառավարութիւնը չի հետեւի պա-
տահական քաղաքականութեանը: Երկիրը խա-
ղաղութիւն է ցանկանում և կառավարու-
թիւնը նրա պահպանելու համար իր բոլոր
մէջները գործ կը դնի:

Բացի այդ Ֆրէյսինէին մի քանի հարցեր
նու առաջարկել Դամբրետուայի ձառի պատ-
ճառով և նու հանգստացնող պատախաններ

Ա.Ի.ՕՏՏՈ-ԱՐԵՎԱՐԴԻ

«Голосъ» լրագրի № 222-ի մէջ կար-
պում ենք Հետեւալ թղթակցութիւնը Վիեն-
նայից:

Ալիքնաւ այժմ տօնում է կայսրի ծննդեան
օրը, որ օգոստոսի 18-ին 50 տարեկան դարձաւ:
Բաղմաթիւ աներ և պատուհաններ գարզար-
փած են դրօշակներով, ծաղիկներով և այլն: Օ-
քստոսի 22-ին Պրատերի մէջ ազգային տօն
կը կատարի ի պատիւ Ֆրանց-Յովենի կայսրի
ծննդեան: Լրագիւները լի են յօդուածներով այդ
տօնի նշանակութեան: մասին: Նրանք բոլորն էլ,
նէ կատկցութեան էլ պատկանէին, հաս-
ում են այն եզրակացութեան, որ սահմանա-
պական Աւստրիան ամենալաւ ապացոյց է
այն ճշմարտութեան, թէ ինչպիսի մեծ նշա-
նակութիւն ունեն ազատ հիմնարկութիւն-
նը: Եւ բարանչիւր երկրի համար: Լրագիւ-
նը: Հաշուում են Ֆրանց-Յովենի 32 ա-
մբ յ թագաւ օրութեան ժամանակ պատահած
անցըերը և համեմատում են երկրի այժ-
ման դրութիւնը սոածուանի հետ:

Աւատրիսցի համար անցաւ Մետերնիսի փայլուն ժամանակը, որի անունը յաւիտեան անջնջելի կը մնայ բանաւորների պատմութեան մէջ: Այն ժամանակ ժողովուրդը հեռացրած էր հասարակական կեանքին մասնակցելուց և խեղզվում էր ծառայողների կամուշականութեան լծի տակ: Օրէնսդրութիւնը անընդունակ և բժամիտ աստիճանաւրների ձեռքին էր: Դատաստանավարութիւնը խորին լուութեան խաւարով էր ծածկված և ոչ մի տեղ արդարագագատութիւն չը կարելի գտնել: Ուսումնարանների և եկեղեցու վիճակը կառավարում էին սկզբանական բարեկանութեան ժամանակաշրջանում (Հոգեմորականները), որոնք իւրանց եզրութանութեան բոլոր ոյժերը գործին դնում, որպէս զի կարողանան ժողովրդը ագէտ պահել, և նրան որքան կարելի շատ հոգեոր թմբեցուցիչ թոյն էին տա-

որպէս զի ժողովուրդը յաւիտենական
քի մէջ մնար: Կուրօրէն հնագանդվել և
դատողութիւն չը տալ սա էր ո և զ օ ր ա-
ռա ժ ն ի նշանաբանը: Վայ այն ուսուցին,
որ համարձակում էր ծանօթացնել ժողո-
րդին զիտակցուկան կեանքի հետ: Նա
կասկածանքի տակ էր ընկնում, ան-
պրեմիտ էր համարփում և նրա հետ վար-
ում էին օ ր է ն ք ի համեմատ: Վարչու-
թիւնը համապատասխան էր այն ժամանակ-
այ կառավարչական եղանակին. վարչութիւն-
ը գլխաւորները մեռած մարդիկ էին,
որոնք մեքենաներ, որոնք իրանց իշխանու-
թիւնը ՚ի չարն էին զործածում և բանա-

բարում էին իւրաքանչիւր անձնաւորութեան
անձնական ազատութիւնը։ Ամենքին յայտնի
է այն ժամանակվայ մամուլի զրութիւնը։
Արագիրները և ամսագրիրները ոչ թէ հա-
սարակական կարծիքներ, այլ ցեղնցուրական
մասնաժողովների կամքն էին արայացում։
Այն հեղինակները, որոնք չէին կամենում
թանաք և զրիչ փշացնել թատրօնական բե-
ղենպիտաներ կազմելով և կուլիսի ետեր գաղտ-
նիքները նկարելով, ստիպված էին իւրա-
քանչիւր նախագառառութիւն կազմելու ժաւ-
անակ զլուխ կոտրել. «արդեօք այս միտքը
ո՞ւր կը զայ պարոն ցենզօրին, արդեօք սրա
թջ նա պետութեան համար մի վնասակար
ան չի՞ գտնի, արդեօք նա չի ծածկի սրան
ր քնքոյ շ թաթով և սրա պատճառով
սրբեօք ինձ չէ՝ սպասում հիւրընկալ բանալը։»
սկ եթէ Բեօրնէի կամ Նէյնէի նման մի քաջ
հեղինակին հարուստ արևելեան երեակա-
ռութեան և բուն տալմուդիական հնարների
գնութեալը աջողքում էր մոլորեցնել մի
ր և է բթամիտ ցենզօրին և զրել այնպիսի
ոգուած, որի տողերից զարգացած հոտա-

რ կամենում ասելի այդպիսի աջողութիւնը
բական մեծ յազմութիւն էր համարվում և
յդ յազմութեան պատճառով ծածուկ խօ-
սում էին. զյուղուածը աջողութեամբ և
նարագիտութեամբ է գրած, այնուամե-
այնիւ համարձակ հեղինակը վաղ թէ ուշ
ը բռնվի և նրա հեղինակութեան օրերը
աշւած են: Անդհանրապէս այս էր աւստրիական կայ-
իրութեան դրութիւնը մինչև 1848 թուա-
անը, այսինքն մինչև այժմեան կայսրի գահ
արձրանալը: Բացաբանկ և ուղղակի ազատ
օսքը ձնշված էր, օրին աւոր մամուլի
էջ ոչ մի տաղ չէր կարելի գտնել, որ ընդ-
էմ լինէր այն ժամանակայ պետական կազ-
ուկերպութեանը, բայց մի և նոյն ժամանակ
ապանի մամուլը գրյութիւն ունէր և գաղտ-
ու հրատարակութիւնները ամենածագկեալ
ութեան մէջ էին: Արգելված պտուղը միշտ
ռանձին համունի և այդ պատճառով սրճա-
ռունների, գարեջրատունների, զիմնազիանների և
ործարանների մէջ, մինչև անգամ անային խա-
ռա օջախի մօտ կարգացվում էին արգելված
յեղափոխական լրագիրներ և դրանք, որոնք
արողում էին զիմնաւորված ապատամբու-
թիւն գրյութիւն ունեցող կազմակերպու-
թեան գէմ: Յեղափոխական քարոզները ժո-

վրդի համար օրէնք դարձան, որովհետեւ
ողովուրդը նրանց մէջ աւելի շատ մաքեր,
մարտութիւն և լոգիկա էր գտնում; քան
է այն հօգեսոր կերակրի մէջ, որ տալիս
ն նրան սե կապալառուները և
նզուրային բթութիւնները: Ուսանողու-
թիւնը, որի ձգտումները, իբրև երիտասար-
ութեան ձգտումներ, միշտ ազնիւ, վեհանձն
ուղղակի են, այն ժամանակվայ շարժման
ուխն անցաւ: Ուսանողների հետ միացան
ոչինսօրները, լրագրապետները, նկարիչնե-
, մի խօսքով բոլոր ինտելիգենցիան, որին
տեսեց և ժողովուրդը, որ մասամբ անդի-
սկցաբար և մասամբ զիտակցաբար զգում էր
վրա ծանրացած աշազին ձնշումը:

Հասան մարտի օրերը Վիէննայի բազմաւ
իւ փողոցների մէջ արիւն հոսեց և իշխաւ
վթիւնը ստիպված էր զիջումն անել ժոռ
վրդական ոյժին; 1848 թուականի զեկ-
մբերի 2-ին նորակազմ բէյսսրատի առան-
ն նիստը կազմվեցաւ և այն ժամանակվայ
նիստը նախագահ Ֆելիկս Շվարցենբերգ
այսնեց կայսր Ֆրանց-Յովանի գահ բարձ-
նալը; Մինիստրի լայտնութեանը բոլոր
սուդամաւորները միաձայն պատասխանե-
ա. Փետրուարի մեր սահմանադրական
պատրաստուած Այսպիտով Ֆրանց-Յովանի հա-
ռութիւնների ընաւանիքից առաջինն էր,
ին ժողովրդի ներկայացուցիչները առհ-

սնադրական թագաւորի տիտղոսը առևին:
սյց կայսրը այն ժամանակ 18 տարե-
ան էր: «Բարձր շրջանը», որ աւատական-
րից և կղերականներից էր կազմված, հեշ-
տագույնում կարողանում էր ազգել երիտա-
րդ թագաւորի վրա: 1849 թւականին
րից սկսվեց վայրենի և անսանձ յետադի-
ւթիւն, որին բացի թագաւորի գրարի-
դրհրդատուններից» մասնակցեցին և ուրիշ-
քը, որոնք պատմութեան մէջ յատ իտեան
մօռաց կը մնան: Այդ յետադիմութիւնը
ատրիական պատմութեան մէջ ամբողջ տաս-
տկ տարի տեսեց: Թղթակցութեան սահ-
նները թոյլ չեն տալիս ինձ նկարել այդ
ուար ժամանակամիջոցի բոլոր սարստիները:
59 թուականին յետադիմութիւնը և ա-
պունակ աստիճանաւորները վերջնականա-
ս սնանկացան: Աւստրիական գօրքերի 24
սերալներ հրաժարեցրած էին, առևտրական
իխարը կախվելով ինքնասպանութիւն գոր-
չ, մի գեներալ բանուի մէջ սպանեց իրան
29 տարեկան կայսրը տեսաւ, թէ ինչպիսի
օս և իտառնակութիւն էր ներկայացնում

և վատած էին այն բոլոր բարձր, բարձրաւ-
ն և ամենաբարձր «ազգասէրները», որոնք
ստերը և աքստրանքները, պատիմները և
շաբանքները անբաւականներին խոհարհեց-
ու միջոց էին համարում: Վիէննացիները
59 թուականին իրանց սեփական աւա-
սական զօրքերի յաղթվերը շամպանեան գի-
բաժակներով էին տօնում: Պատերազմների
յաղթված ազգեցութիւն ունեցող շըր-
ները լու խրատվում են, լու գոս են
ոնում և սկսում են իրանց բոյոր ոյժերը
արօնացնել երկրի ներքին զարգացման և
ուղրդական իրաւունքների ընդարձակելու
մար: Աւստրիայի համար այսպիսի նշանա-
թիւն ունէր 1859 թուականը, որ նրան
աջ մզեց սահմանադրական հրաման կազ-
ու համար, որ և տրվեցաւ իսկապէս 1861
ականին: Այսպիսով սահմանադրական
ավարչական ձևը 19 տարի է, ինչ գո-
թիւն ունի Աւստրիայի մէջ և անկարելի
ո համաձայնել աւստրիական լրազիրների
և զրակացութիւնների չետ, որ միայն ա-
ռութիւնը կարող է այդպիսի հրաշքներ
ծել և աւատական—կղերական—ազգային
տրիային, երկարամեայ ներքին խառնա-
թենից յետոյ, հասցնել քաղաքակրթված
աւատական եռենոների խոռոչը:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

ոնդօնից „Polit. Corresp.“ լրագրին զըւ
մեն հետեւեալը:

նպիսական կառավարութիւնը գործ է
մբոլոր միջացները, որ կարողանայ զըր-
բ. Դրանը հնագանդվել առանց յետա-
թեան պետութիւնների պահանջներին
օգօրիսական և յունական խնդիրների
սբերութեամբ: Անզիսական մինիստրոււ-
նը ցանկանում է ազգային ժողովների
վելուց առաջ բաւականացուցիչ հաղոր-
դիւններ անել համայնքների ժողովին, և
աբեն գործերի մինիստրի օգնական շաղկ
յայտնեց համայնքների ժողովին, որ կա-
է խոստանալ Բ. Դրանը այլ ևս զիջում-
ըլ պահանջել, եթէ նա կիրագործի այն
ո պարտականութիւնները, որոնց բերլինի
ասդրի համեմատ արել է իր վրա: Այ-
սմենայնիւ այդ խոստումը չէր պարտա-
անզիսական կառավարութեանը զրկել
անեան ժողովուրդներին բարոյական օդ-
թենից, երբ նրանք կաշխատեն անկախու-
ն ձեռք բերել: Պ. Դլադստօն միշտ կա-
լ է այդ ժողովուրդներին միայն բարոյա-
օդնութիւն հասցնել: Մի խօսքով Անդ-
քի բքիսայից այլ ևս զիջումներ չի պա-

նջի, բայց մի և նոյն ժամանակ չի խան-
ի նրա քայլայմանը: Այստեղ կարծում են,
Ք. Գուռը վերոյիշեալ երկու հարցերի
նշանաւոր զիջումներ կանի, եթէ պե-
թիւնները կը համաձայնն մի փոքր
ոլուկել իրանց պահանջները:
Ետինիէից գրում են նոյն լրագրին, որ
օգորիան ստիպված է բոլոր ժամանակ
նրը պատերազմական դրութեան մէջ պա-
հինուորական շրջանների մէջ հաւա-
նում են, որ Խշան Նիկոլայ ամենակարծ
րանակամիջոցի մէջ կարող է 24,000 զօր-
կենտրոնացնել այբանական սահմանների
կարծում են, որ պատերազմական գոր-
ութիւնները Դուլցինիօի ուղղութեամբ
կսվեն: Յայտնի չէ արդեօք Զերնօգորիան
աւականանայ նրանով, ինչ որ նրան
սծ է, եթէ գործը պատերազմի կը հաս-
Ամենքին յայտնի է, որ թէպէտ Բերլինի
ազգիրը ստորագրելուց յետոյ երկու տարի
ացել, այնուամենայնիւ Զերնօգորիան կա-
եալ խաղաղութիւն չէ վայելել: Խշան
ոլայ ստիպված էր հրացանի տակ պաշ-

Նիւթական բարօրութեան վրա վատ ազ-
ւթիւն էր զործում: Զերնօգօրիան երկու-
հ տուաջ Բ. Դռնից 2,000,000 ֆրանկ
երազմական ծախս էր պահանջում, իսկ
ը գույշէ այդ թիւը 4 կամ 5 միլիոնի
յնի: Որովհետեւ թիւրքաց կառավարու-
թը անկարող է այդքան փող վճարել,
Զերնօգօրիան փողի փոխարէն մի կտոր
կը վերցնի: Պետութիւնները Զերնօ-
ային տուին Դուլցինիօ, իսկ փողի վար-
ութեան մասին նաև ինքը կը հոգայ:

Դամակիրական Հեռագրի Համար:

ՄՅԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ
ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ
ՆԴԱՀԱՐ, 22 օգոստոսի: Պաշտօնապէս
րդված է հետևեալը. թշնամու սյմերը
և շանաւոր են: Դեներալ Տօբերտս հետա-
ռթիւն արեց և գտաւ, որ թշնամու
ըրը պաշտպանողական բարձրավանդակնե-
ա են: Հենց որ Տօբերտս բաւական տե-
թիւններ կը ստանայ, իսկոյն կը յար-
ի թշնամու վրա:

ՕՄ, 21 օգոստոսի: Անգլիական նաւերի
սժին Պալերմօից ուղերդվեցաւ Բագու-
նոյն տեղը զնացին խտալական նաւերի:
Կ Պերու բանակցում են պատերազմական
զութիւնները դադարացնելու մասին:
ՊԵՏԵՐԲՈՒԹՎ, 23 օգոստոսի: «ՊրաՅ.՝
Ա.» Արագրին Հաղորդված է Լիվագիայից
ոսի 21-ից, ը Թագաւոր Կայորը հա-

իվաղիս երելոյթան 9½ ժամին, Սիմ-
պոլի ցամաք ճանապարհով:
ԳՈՒԶԱ, 22 օգոստոսի: Առում են, որ
փաշա դադարեցրեց բանոկցութիւն-
ալբանական միութեան հետ և վճռեց
բազմ սկսել: Նա զօրքերը պատրաստում
յարձակվի ալբանակին միութեան բանա-
աւ:
ԳՈՒԶԱ, 24 օգոստոսի: Այսօր Հասաւ.

սկան նաւատօրմբ: Սպասվում են իտառ
և գերմանական նաւատօրմերը: Զիւ-
ական խորհուրդին կը նախագահեն
նոր: Եւ Կրեմեր, որոնք ուղեորդեցան
նիէ:

